МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання Вченої ради
економіко-правового факультету
від 19 червня 2026 р. № 10

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо підготовки та захисту кваліфікаційних робіт
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА ПЕРСОНАЛУ»
С1 «ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
галузі знань С «СОЦІАЛЬНІ НАУКИ, ЖУРНАЛІСТИКА, ІНФОРМАЦІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

2025–2026 н. р.

Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційних робіт здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Економіка праці та персоналу» спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Розробники:
Ланська С.П., к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки праці,
Калініна С.П., д.е.н., професор, професор кафедри економіки праці,
Подунай В.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки праці,
Тахтарова К.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки праці.

Методичні рекомендації обговорені та схвалені на засіданні кафедри економіки праці
Протокол № 11 від «09» червня 2026 року

© МДУ, 2026

ЗМІСТ

1.	ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
2.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	6
3.	ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	8
4.	ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	9
5.	ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	12
6.	ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	15
7.	ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	20
8.	ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ	23
9.	ЗБЕРІГАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	24
	ДОДАТКИ	25

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестація здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюється відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка», затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України 04.03.2020 №382, Переліку спеціалізацій спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 11.03.2025 № 438, та освітньо-професійної програми «Економіка праці та персоналу» у Маріупольському державному університеті.

Підсумкова атестація здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає встановлення відповідності результатів навчання (наукової роботи) вимогам освітньої програми.

Підсумкова атестація осіб, які здобувають ступінь магістра за ОПП «Економіка праці та персоналу» у Маріупольському державному університеті здійснюватиметься у формі публічного захисту кваліфікаційних робіт здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти освітньо-професійної програми «Економіка праці та персоналу» спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини».

Кваліфікаційна робота має передбачати розв’язання складного спеціалізованого завдання або практичної складної задачі або проблеми в економічній сфері, що потребує досліджень та/або інновацій і характеризується наявністю ознак невизначеності.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації та списування.

Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті або в репозиторії закладу вищої освіти. Оприлюднення кваліфікаційних робіт, що містять інформацію з обмеженим доступом, здійснювати у відповідності до вимог чинного законодавства.

Зокрема, має бути оцінено рівень сформованості у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти *загальних компетентностей* за фахом:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)
ЗК5. Здатність працювати в команді
ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами
ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

Також завдання підсумкової атестації за спеціальністю спрямовані на оцінку *фахових компетентностей,* зокрема:

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК2. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК11. Здатність планувати і розробляти проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

СК12. Здатність аналізувати глобальні тенденції розвитку ринку праці та управління персоналом, визначати їх взаємозв'язок з економічним розвитком.

СК13. Здатність розробляти та використовувати стратегічні інструменти управління персоналом і сучасні персонал-технології.

Атестація здобувачів вищої освіти у Маріупольському державному університеті здійснюється Екзаменаційною комісією відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», стандартів вищої освіти, інших нормативних актів України з питань освіти, Статуту Маріупольського державного університету, локальних нормативних актів Університету, зокрема Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Маріупольському державному університеті (введеного в дію наказом МДУ 24.06.2021 № 211).

Підготовка та захист кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Маріупольському державному університеті (затверджено протоколом Вченої ради МДУ від 24.02.2021 № 8, введено в дію наказом МДУ від 25.02.2021 № 60); Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах студентів МДУ у новій редакції (затверджено протоколом Вченої ради МДУ від 25.11.2020 №6, в дію наказом МДУ 30.11.2020 №302)

Інформаційною базою для формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки є змістовні модулі за програмами навчальних дисциплін, що формують систему компетенцій магістра та виносяться на підсумкову атестацію.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту кваліфікаційних робіт (далі – КР) здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти освітньо-професійної програми «Економіка праці та персоналу» спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (далі – Методичні рекомендації) визначають загальні вимоги до КР, вимоги до її змісту, обсягу та структури. Методичні рекомендації також регламентують порядок виконання КР здобувачами вищої освіти та її організаційний супровід.

Здобувач вищої освіти магістерського рівня (далі – здобувач) виконує КР як власний проект за унормованою процедурою, у межах якої планує свої дії з урахуванням індивідуальних здібностей та умінь.

Норми цих Методичних рекомендацій поширюється на здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання, наукових керівників КР, рецензентів, голів і членів екзаменаційних комісій (далі – ЕК).

Методичні рекомендації визначають вимоги до структури, змісту, обсягу та порядку виконання здобувачем вищої освіти КР і захисту її перед ЕК.

Виконання та захист КР здійснюється здобувачами вищої освіти державною мовою, за винятком здобувачів вищої освіти (у тому числі – громадян України), проходження атестації яких регламентується окремими нормативними документами.

Відповідальними за актуальність і відповідність тематики КР профілю спеціальності та освітньо-професійної програми підготовки фахівця, а також за керівництво та організацію її виконання, є науковий керівник КР та завідувач випускової кафедри.

Відповідальним за всі викладені у КР відомості про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язки, прийняті рішення (аргументації, висновки) і використані методи збору, інтерпретації та застосування даних є безпосередньо здобувач.

Кваліфікаційна робота (КР) є науково-дослідною роботою, що виконується здобувачем вищої освіти згідно з освітньою програмою та навчальним планом на завершальному етапі навчання відповідного освітнього рівня й передбачає:

1) систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності (спеціалізації) та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, економічних, виробничих та інших завдань;
2) розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою КР.

КР – це самостійно виконане та логічно завершене навчально-наукове дослідження, яке завершує цикл професійної підготовки здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня. КР має комплексний характер, а за рівнем та обсягом знань, умінь, інших компетентностей має відповідати вимогам відповідного галузевого стандарту вищої освіти та профілю освітньо-професійної програми підготовки.

Підготовка КР передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, виробничих та інших завдань.

Самостійність виконання КР передбачає її оригінальність, наявність елементів новизни матеріалів і результатів або концептуально нове узагальнення раніше відомих матеріалів і положень. Будь-які форми запозичення раніше отриманих наукових результатів без посилання на автора і джерело запозичення, цитування без посилання на відповідне наукове дослідження є неприпустимими.

Логічна завершеність КР означає цілісність і внутрішню єдність роботи, взаємопов'язаність мети, завдань, методів і методик, структури, повноти, результатів дослідження.

Виконана КР є підставою для отримання відомостей про знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особистісні якості здобувача, набуті під час навчання, які можна ідентифікувати, виміряти й оцінити.

КР виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту, на підставі якого екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК) приймає захист та офіційно встановлює результат оцінювання і визначає досягнення здобувачем компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Атестація проводиться у формі публічного захисту (демонстрації) з дотриманням принципів відкритості й гласності.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає отримання здобувачем теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Кваліфікаційна магістерська робота передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій щодо розв'язання актуальної науково-економічної або іншої проблеми відповідно до спеціальності, синтезує підсумок теоретичної та практичної підготовки в рамках нормативного й варіативного складників

певної освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, і є формою контролю набутих здобувачем під час навчання комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватись, проводити професійну та (або) подальшу навчальну діяльність.

КР виконується у третьому семестрі навчання. Обсяг часу для її виконання визначено відповідною освітньо-професійною програмою підготовки та відповідним навчальним планом.

На підставі результатів захисту КР, на засіданні ЕК здобувачу присвоюється кваліфікація «магістр» з відповідної спеціальності.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота має комплексний характер і пов’язана з використанням набутих здобувачем вищої освіти компетентностей, результатів навчання, відповідно до стандартів вищої освіти та освітніх програм. У більшості випадків кваліфікаційна робота є продовженням та більш поглибленою розробкою теми курсової роботи студента-випускника. Вона передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, виробничих та інших завдань.

До кваліфікаційних робіт висуваються такі основні вимоги:

- актуальність теми, її відповідність сучасному стану певної галузі науки, перспективам розвитку і практичним завданням відповідної сфери;
- вивчення й критичний аналіз монографічних і періодичних видань за темою роботи;
- чітка характеристика предмета, мети й методів дослідження, опис та аналіз проведених автором експериментів;
- узагальнення результатів, їх обґрунтування, висновки та практичні рекомендації.

Таким чином, кваліфікаційна робота має бути:

- реальною – відображати вирішення сучасних проблем, пов’язаних з функціонуванням системи, що досліджується та її підсистем, мати науково-теоретичне і практичне значення;
- актуальною – повинна бути присвячена дослідженням і розробкам, що відносяться до сучасних проблем розвитку відповідної галузі, що мають особливу важливість на сучасному етапі;
- інформативною – повною мірою відображати дослідження, проведене на високому теоретичному і практичному рівнях на основі загальнонаукової та конкретно-наукової методології.

Кваліфікаційна робота є документом, на підставі якого Екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до

самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння відповідної кваліфікації.

Науковими керівниками кваліфікаційних робіт призначаються викладачі університету, які мають науковий ступінь кандидата або доктора наук, вчене звання доцента або професора. У разі потреби науковий керівник може залучати до консультування окремих розділів роботи фахівців з інших структурних підрозділів Університету, інших закладів освіти, установ та організацій. Навантаження для консультування виділяється із загального обсягу годин наукового керівника, рецензентами кваліфікаційних робіт призначаються висококваліфіковані фахівці підприємств, установ, організацій, науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти (відповідно галузі обраної теми).

Склад рецензентів затверджується наказом по Університету за поданням завідувачів кафедр за другим (магістерським) рівнем – до 30 вересня другого року навчання.

Відповідальність за матеріал, викладений у кваліфікаційній роботі студента випускника, порядок використання фактичного матеріалу та іншої інформації під час його виконання, обґрунтованість й достовірність висновків, положень несуть здобувач і науковий керівник роботи. У випускній кваліфікаційній роботі не допускається запозичення (плагіат) матеріалу без посилання на автора та джерело інформації.

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою. Написання та захист кваліфікаційної роботи іноземною мовою можливе за поданням декана факультету та погодженням ректора.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до Плану виконання кваліфікаційної роботи, що укладається випусковою кафедрою і затверджується завідувачем кафедри. У випадку недотримання встановлених вимог, науковий керівник не пізніше 30 днів до засідання Екзаменаційної комісії (ЕК) із захисту кваліфікаційної роботи надає інформацію щодо стану (відсотка) її виконання до деканату.

4. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Виконання кваліфікаційної роботи містить такі орієнтовні етапи:

- вибір теми роботи та обґрунтовування її актуальності;
- визначення напрямів дослідження;
- складання та затвердження Плану виконання кваліфікаційної роботи;
- постановка мети та конкретних завдань дослідження;
- обговорення окремих частин та роботи в цілому з науковим керівником, заслуховування виконання плану роботи на засіданні кафедри;
- оформлення роботи;

- доповідь про результати дослідження на засіданні кафедри (попередній захист), надання висновку кафедри про допуск (недопуск) до захисту, підготовка рецензії;
- подання зброшурованої та електронної версій кваліфікаційної роботи на кафедру, остаточна перевірка роботи на дотримання академічної доброчесності (за 2 тижні до захисту);
- підготовка відгуку та рецензії;
- підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка ілюстративного (презентаційного) матеріалу (схеми, графіки, діаграми, таблиці, якщо це потрібно);
- публічний захист кваліфікаційної роботи.

Зазначені етапи є приблизними та не вказують на обов'язковий порядок їх виконання, тому деякі частини роботи можуть виконуватися одночасно.

4.2. Тема випускної кваліфікаційної роботи відображає основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити. Одним із критеріїв вибору теми роботи є її актуальність стосовно сучасних тенденцій розвитку науки і практики. Теми кваліфікаційних робіт формуються відповідно до профілю випускової кафедри та сучасних досягнень у відповідній предметній галузі або суміжних сферах науки й техніки. У Додатку 1 наведено Перелік орієнтовних напрямів дослідження кваліфікаційних магістерських робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Економіка праці та персоналу».

4.3. Наукові керівники та теми кваліфікаційних робіт обираються здобувачами вищої освіти самостійно на основі розробленого і затвердженого випусковими кафедрами переліку тем, а також з урахуванням власних наукових інтересів. Здобувач також може сам запропонувати тему кваліфікаційної роботи, аргументовано обґрунтувавши доцільність її розробки.

4.4. Теми кваліфікаційних робіт у поточному навчальному році не можуть дублювати теми за попередні 5 років.

4.5. Тематика кваліфікаційних робіт окремо для кожного рівня вищої освіти (відповідно до вимог стандартів та освітніх програм) розробляється згідно з тематикою наукових досліджень кафедри, рекомендаціями стейкхолдерів та за поданням гаранта освітньої програми, затверджується на засіданні випускової кафедри/кафедр не пізніше місяця після початку навчання здобувачів. Кваліфікаційна робота може виконуватися за тематикою, що замовляють державні установи, підприємства та організації.

Рекомендовано також передбачити теми кваліфікаційних робіт, які у майбутньому можуть трансформуватися у теми дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

4.6. Тематика кваліфікаційних робіт щорічно оновлюється і коригується з урахуванням новацій у законодавстві, науково-дослідній роботі, рекомендацій організацій і установ – замовників випускників, Екзаменаційних комісій.

4.7. Закріплення теми кваліфікаційної роботи, призначення наукового керівника, консультантів (у разі потреби) затверджується наказом по Університету за поданням декана, завідувача випускової кафедри та гаранта освітньої програми – за другим (магістерським) рівнем – до 01 березня першого року навчання.

4.8. Внесення змін та уточнень до тем кваліфікаційних робіт за другим (магістерським) рівнем є можливим не пізніше 15 вересня другого року навчання.

Зміни затверджуються наказом по Університету, проєкт якого вносить декан факультету на підставі службової записки завідувача кафедри за обґрунтованою заявою здобувача, погодженою з науковим керівником та гарантом освітньої програми. Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та не містити неоднозначного тлумачення. У темі зазначається об'єкт, який досліджується, або за матеріалами якого виконується робота.

4.9. Після остаточного узгодження теми кваліфікаційної роботи з науковим керівником здобувач подає заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій зазначає назву теми, наукового керівника та консультанта (у разі потреби) (зразок заяви наведено у Додатку 2).

4.10. Протягом місяця після затвердження теми кваліфікаційної роботи розробляється та узгоджується з науковим керівником та консультантом (за потреби) План виконання кваліфікаційної роботи, який затверджується завідувачем випускової кафедри. План може корегуватися, про що робляться відповідні записи у затвердженому варіанті.

4.11. Важливим є дотримання основних вимог щодо наукового рівня кваліфікаційної роботи, її змісту, структури, форми викладення матеріалу, а також оформлення.

4.12. При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, а саме:

- здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність.

Порядок перевірки кваліфікаційних робіт на наявність запозичень з інших джерел регламентується Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах студентів МДУ у новій редакції (затверджено протоколом Вченої ради від 25.11.2020 №6, введено в дію наказом МДУ 30.11.2020 №302).

5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

5.1. У кваліфікаційній роботі необхідно стисло, логічно та аргументовано представити зміст і результати досліджень, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

5.2. Обсяг кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) рівнем повинен становити 90 тис. - 120 тис. знаків (з урахуванням цифр, символів тощо) / 60-80 сторінок.

5.3. Кваліфікаційна робота, як правило, складається із:

- вступу;
- основної частини, поділеної на розділи та підрозділи (експерименту);
- висновків;
- списку використаних джерел;
- додатків (якщо вони потрібні).

Незалежно від обраної теми, *структура кваліфікаційної роботи* має бути такою:

- титульний аркуш (Додаток 3);
- план виконання кваліфікаційної роботи;
- анотація (summary) (Додаток 4);
- зміст (Додаток 5);
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина, яка складається з декількох розділів (рекомендовано – 3). Розділи, у свою чергу, поділяються, як правило, на підрозділи, що розкривають теоретичні та практичні аспекти означеної в роботі проблеми. Кожен розділ може складатися з 2-4 підрозділів. Після кожного розділу мають бути сформульовані висновки;
- загальні висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

5.4. *Титульний аркуш* кваліфікаційної роботи містить:

- найменування закладу вищої освіти, факультету та випускової кафедри;
- прізвище, ім’я, по батькові автора;
- тему роботи;
- шифр спеціальності, назва освітньої програми
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім’я, по батькові наукового керівника, рецензента;
- місто і рік (Додаток 3).

5.5. *Анотація (summary)*. Викладення матеріалу в анотації має бути стислим і точним. Необхідно використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів, уникати складних граматичних зворотів.

В анотації, обсяг якої нараховує близько 200 слів (800-1200 знаків), зазначаються (Додаток 4):

- прізвище та ініціали здобувача вищої освіти, назва магістерської роботи (якщо це комплексна магістерська робота, то зазначається і проблема дослідження), спеціальність (шифр і назва), освітня програма, назва спеціалізації (за потреби), установа, де відбуватиметься захист, місто, рік;
- основний зміст та результати дослідження;
- ключові слова (слова специфічної термінології за темою, що найчастіше зустрічаються у магістерській роботі) наводяться у називному відмінку.

Кількість ключових слів – 5–7.

Анотація має бути написана українською й однією з іноземних мов (найчастіше – англійською мовою). Під час написання латиницею прізвища та імені студента слід використовувати варіант написання як у закордонному паспорті (за правилами транслітерації відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею»).

5.6. *Зміст* подають на початку кваліфікаційної роботи. Він містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо. Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті. Приклад змісту наведено у Додатку 5.

5.7. *Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів.* Якщо в науковій роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути представлений у роботі у вигляді окремого списку, що розміщується перед вступом. Перелік необхідно друкувати двома колонками, у яких ліворуч наводять, наприклад, скорочення, праворуч – детальну розшифровку скорочень. Якщо в науковій роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їхню розшифровку приводять у тексті при першому згадуванні.

5.8. У *Вступі* розкривається сутність і стан розробки наукової проблеми, до якої звертається здобувач, формулюються мета та завдання дослідження, здійснюється обґрунтування необхідності подальших розвідок, аналізується джерельна база. Обсяг вступу кваліфікаційної роботи – 3-6 сторінок. Він має бути побудований за певною структурою, що обумовлена науковою логікою:

- актуальність теми;
- визначення об’єкту та предмету дослідження;
- ступінь вивченості теми в спеціальній науковій літературі;
- визначення мети та завдань дослідження;
- огляд джерельної бази дослідження;
- характеристика методології дослідження;
- практичне значення отриманих результатів, їх апробація, публікації тощо.

Обґрунтування актуальності роботи – обов'язкова вимога до будь-якої кваліфікаційної роботи. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним. Достатньо в межах однієї сторінки показати теоретичне і практичне значення, ступінь розробленості теми дослідження.

Об'єкт дослідження – це явище, процес або суспільні відносини, які зумовлюють проблематику, обрану автором для вивчення.

Предмет дослідження міститься у межах об'єкта. Він лише вказує на суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, які є визначальними для даного дослідження. Предмет визначає тему дослідження, також він віддзеркалюється у самій назві роботи. Для того, щоб проаналізувати стан дослідження з обраної теми, складається короткий огляд літератури, завдяки якому робиться висновок, що обрана тема потребує подальшої розробки.

Мета має відображати кінцеві прогнозовані результати дослідження. Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також його кінцевим результатом і шляхами його досягнення. Для досягнення поставленої мети дослідження здобувач визначає послідовне виконання відповідних завдань. Мета роботи конкретизується через низку відповідних завдань: вивчити, описати, встановити, вдосконалити, розвинути, обґрунтувати, розробити тощо.

Завдання мають бути сформульовані точно та конкретно, оскільки їх вирішення повинно скласти зміст розділів кваліфікаційної роботи.

Об'єкт, предмет і мета повинні бути логічно взаємоузгоджені і пов'язані між собою та темою кваліфікаційної роботи. Важливим етапом дослідження є вибір методів дослідження. Вони використовуються як інструмент, завдяки якому досягається сформульована мета роботи. Здобувач при написанні кваліфікаційної роботи повинен обирати та використовувати ті методи, за допомогою яких можлива реалізація поставлених у дослідженні завдань.

5.9. *Практичне значення отриманих результатів.* Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання.

5.10. *Особистий внесок автора.* У випадку використання у кваліфікаційній роботі ідей чи розробок, що належать співавторам, разом з якими були написані наукові праці, підготовлені доповіді і виконані спільні дослідження, здобувач повинен відзначити цей факт у магістерській роботі з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску.

5.11. *Апробація результатів роботи.* Зазначається, на яких конференціях, семінарах тощо доповідалися результати дослідження.

5.12. *Публікації.* Наявність публікацій, що є підтвердженням апробації результатів наукового дослідження, є обов'язковою умовою допуску до захисту кваліфікаційної роботи. Зазначається кількість статей у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, опубліковані результати магістерської роботи.

5.13. *Основна частина* повинна відповідати наступним вимогам:

5.13.1. в основній частині, поділеній на окремі розділи, розкривається зміст теми дослідження. У кожному розділі повинні бути присутні завершеність змісту, головна ідея, а також тези, підтверджені посиланнями на джерела, думки різних авторів, результати анкетування, експерименту, опрацювання аналітичних даних, практичного досвіду тощо;

5.13.2. думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї;

5.13.3. кожний висновок повинен логічно підкріплювати попередній, інакше текст втратить свою єдність. До кожного розділу роботи необхідно зробити висновки, а по закінченні роботи формулюються загальні висновки до роботи в цілому;

5.13.4. основна частина кваліфікаційної роботи складається, як правило, з 3 розділів. Зміст розділів повинен відповідати темі кваліфікаційної роботи та повністю її розкривати. Назва розділів не має співпадати з назвою всієї роботи. Матеріал у розділах має викладатись логічно, лаконічно та аргументовано й відповідати вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт.

5.14. *Загальні висновки.* Логічним завершенням кваліфікаційної роботи є загальні висновки. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних та практичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. Також рекомендовано формулювати висновки до кожного розділу кваліфікаційної роботи. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті дослідження, а й недоліки та проблеми практичного характеру, а також конкретні рекомендації та пропозиції щодо їх усунення.

У висновках потрібно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів дослідження, викласти рекомендації з вирішення проблеми, скласти пропозиції щодо вдосконалення підходу до проблеми, яка досліджується. У стислій формі, в логічній послідовності викладаються зроблені автором узагальнення – висновки конкретного характеру, які повинні бути покладені в основу доповіді при захисті кваліфікаційної роботи перед ЕК. Крім того, висновки не повинні носити характер анотацій.

Кваліфікаційна робота, окрім загальних висновків, має містити пропозиції теоретичного та практичного характеру. Крім пропозицій, у кваліфікаційній роботі на основі висновків, зроблених за результатами якісного або кількісного аналізу, повинно бути здійснено підтвердження або спростування гіпотези (гіпотез), висунутих у ній (за наявності). Основна вимога щодо заключної частини – не повторювати зміст вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених по розділах. Обсяг загальних висновків, як правило, складає 3-4 сторінки.

6. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

6.1. Кваліфікаційна робота має бути набрана на комп'ютері. Робота виконується на білому папері формату А4 (210х297 мм).

6.2. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності.

6.3. Друкування тексту – за допомогою комп'ютера здійснюється через 1,5 міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman.

Поля:

- ліве – 25-30 мм;
- праве – 10-15 мм;
- верхнє, нижнє – 20 мм.

Заголовки розділів пишуть по центру симетрично тексту великими літерами.

Заголовки підрозділів – з абзацу, назва малими літерами (крім першої).

Переноси слів у заголовках не допускаються.

Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Якщо заголовок складається з 2-х або більше речень, їх відділяють крапкою.

Заголовки підкреслювати не рекомендується.

Кожний розділ слід починати з нового аркуша (сторінки).

Відстань між назвою розділу та підрозділу – 2 інтервали.

Відстань між назвою підрозділу та текстом – 1 інтервал.

Наступні підрозділи починають з відступом від попереднього тексту на 1 інтервал на тій самій сторінці.

6.4. *Нумерація*.

Сторінки кваліфікаційної роботи нумерують арабськими цифрами, але на титульному аркуші, на аркуші зі змістом роботи, на Плані виконання кваліфікаційної роботи, на додатках номери не ставляться.

Нумерація сторінок починається зі сторінки, на якій розміщується Вступ.

На сторінках номер ставлять у правому верхньому куті.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, далі з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи нумерують у рамках кожного розділу (нумерація складається з двох чисел, відокремлених крапкою).

6.5. *Ілюстрації, графіки, таблиці.*

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) і таблиці необхідно представляти в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, чи на наступній сторінці.

Ілюстрації мають бути чорно-білого кольору.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, представлених у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Ілюстрації і таблиці, що розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи мають розміщуватися безпосередньо під рисунком по центру без відступу від рисунка з обов'язковим посиланням на літературне джерело.

Якщо ілюстрація створена автором кваліфікаційної роботи замість посилання на літературне джерело має бути напис *«складено / створено / розроблено автором»*.

Перед рисунком (після тексту) та після назви рисунка (до тексту) має бути відступ в 1 інтервал.

Якщо в роботі представлена одна ілюстрація, то її нумерують за загальними правилами.

Наприклад:

- «Рис. 1.3.» (третій рисунок першого розділу):

Рис. 1.3. Взаємозв'язок оцінювання працівників з іншими функціями управління персоналом через основні завдання оцінки персоналу

* *створено автором*

- «Рис. 2.4.» (четвертий рисунок другого розділу):

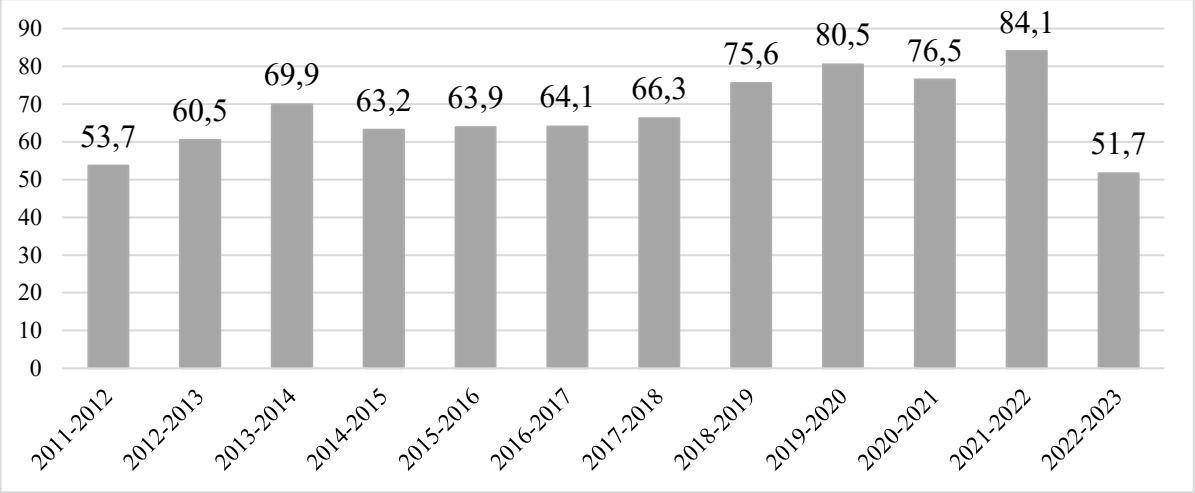

Рис. 2.4. Динаміка кількості іноземних студентів в Україні в 2011-2023 рр., тис. осіб [17]

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, представлених у додатках) у межах розділу.

У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують надпис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка.

За потребою, дані в таблиці може бути подано кеглем 12 з міжрядковим інтервалом 1,0.

Наприклад: «Таблиця 2.2» (друга таблиця другого розділу):

Таблиця 2.2

Десять країн з найнижчим Індексом відтоку інтелекту, 2023 р. [37]

№	Країна	Позиція	Індекс
1.	Австралія	177	0,4
2.	Швеція	176	0,6
3.	Канада	174-175	0,7
4.	Норвегія		0,7
5.	Данія	171-173	1,0
6.	Іспанія		1,0
7.	Швейцарія		1,0
8.	Катар	170	1,1
9.	Сінгапур	169	1,3
10.	Оман	168	1,4

Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При переносі частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» та її номер вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці.

Наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у рамках розділу.

Номер формули складається з номера розділу та порядкового номеру формули в розділі, між якими ставлять крапку.

Номера формул пишуть біля правого краю листа на рівні відповідної формули в круглих дужках.

Наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу):

$$\overline{y_x} = a + bx \qquad (3.1)$$

де:

$\overline{y_x}$ – згладжене середнє значення результативної ознаки;

x – факторна ознака;

a, b – параметри рівняння регресії;

Примітки до тексту і таблиць, у яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, *наприклад*:

Примітки:

1...,

2... .

Якщо є одна примітка, то її не нумерують, і після слова «Примітка» ставлять крапку.

6.6. *Загальні правила посилання.* При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали чи окремі результати.

Використовуючи в кваліфікаційній роботі ідеї і розробки, що належать також і співавтору, разом з яким були написані наукові праці, підготовлені доповіді і виконані спільні дослідження, здобувач повинен відзначити цей факт у своїй роботі. У випадку виявлення факту плагіату, тобто використання запозиченого матеріалу як новизни свого дослідження, кваліфікаційна робота знімається з розгляду без права її повторного захисту.

Посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

Для підтвердження власних аргументів, посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними

дужками, наприклад, «...у працях [1-7]...». Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад: Цитата в тексті: «…Для України міжнародні міграційні процеси, з одного боку, детермінують приплив робочої сили, яка є необхідним фактором повоєнного відновлення, а з іншого – збільшують трудоресурсний дефіцит на національному ринку праці через високі темпи еміграції від війни [37, с. 29]».

Відповідний опис у переліку посилань:

37. Калініна С.П., Ланська С.П., Подунай В.В. Позиціонування України в сучасних міжнародних міграційних процесах. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону :* науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. Вип. 20. Т. 1. С. 19-31. URL : https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/issue/view/360

Статистичні дані, які здобувач використовує у кваліфікаційній роботі для здійснення аналізу та розробки пропозицій, повинні бути представлені на кінець попереднього звітного року або у вигляді плану на поточний рік. Формулювання результатів роботи на підставі застарілих статистичних даних попередніх років вважається недоцільним.

6.7. Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», за місцем розташування в документі розрізняють такі бібліографічні посилання: внутрішньотекстове; підрядкове; позатекстове.

6.8. У кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти використовується позатекстове бібліографічне посилання. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

6.9. Додатки нумеруються арабськими цифрами (Додаток 1, Додаток 2, Додаток 3 і т.д.) на кожному окремому додатку. Послідовність розміщення додатків визначається порядком появи посилань на них у тексті роботи.

Додатки також можна позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, Ї, О, Ч, Ь, наприклад, Додаток А, Додаток Б тощо. Один додаток позначається як Додаток А.

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою кваліфікаційної роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повного сприйняття дипломної роботи:

- зразки анкет, опитувальних листів та ін.;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- інструкції та методики, розроблені в процесі виконання роботи.

7. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

7.1. До публічного захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які виконали навчальний план, успішно пройшли попередній захист кваліфікаційної роботи.

7.2. Попередній захист проводиться, як правило, за місяць до дати захисту.

7.3. Рішення про допуск до захисту приймається на засіданні кафедри на підставі результатів попереднього захисту. Витяг з протоколу засідання кафедри з обґрунтуванням даного рішення подається у деканат відповідного факультету.

7.4. З метою визначення якості та ступеня готовності до захисту кваліфікаційної роботи випускова кафедра організовує попередній захист з обов'язковою презентацією студентом основних положень дослідження, обговоренням поточної перевірки на дотримання академічної доброчесності.

7.5. Процес підготовки кваліфікаційної роботи систематично контролює науковий керівник, виконання завдань кваліфікаційної роботи заслуховуються на засіданнях кафедри (1 раз на семестр).

7.6. Науковий керівник перевіряє на відповідність встановленим вимогам оформлення кваліфікаційної роботи, здійснює поточні та остаточні перевірки на дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ» та надає відгук (Додаток 6), в якому зазначається:

- актуальність теми дослідження;
- обґрунтування використаних методів дослідження;
- рівень використання набутих у процесі навчання теоретичних знань при виконанні дослідження;
- вміння самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми; логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки;
- повнота розкриття теми;
- недоліки роботи та зауваження;
- дотримання академічної доброчесності;
- рекомендація до захисту.

Кваліфікаційна робота обов'язково підлягає перевірці на плагіат за допомогою спеціалізованих сервісів відповідно до «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ».

7.7. Кваліфікаційна робота обов'язково повинна мати рецензію. Рецензія (додаток 7) повинна бути завірена в установленому порядку. При рецензуванні кваліфікаційної роботи рекомендується визначати:

- новизну постановки і розроблення проблеми;
- використання наукових методів дослідження;
- аргументованість висновків і обґрунтованість пропозицій;
- вміння здобувача освітнього ступеня магістра, чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки та зауваження щодо змістовної частини роботи, оформлення;
- висновок щодо рекомендації до захисту із зазначенням оцінки за прийнятою шкалою оцінювання знань.

7.8. Негативний письмовий відгук наукового керівника або негативна рецензія щодо змісту кваліфікаційної роботи та отриманих результатів дослідження не є підставою недопущення до захисту.

7.9. Відповідно оформлена кваліфікаційна робота (разом із відгуком та рецензією) реєструється на кафедрі. Здобувач не має права вносити зміни у кваліфікаційну роботу після її реєстрації.

Титульна сторінка представленої роботи містить підписи: студента, наукового керівника, наукового консультанта (за потреби).

7.10. Процедура захисту включає:

- доповідь студента про зміст роботи (до 15 хвилин);
- запитання до автора роботи;
- виступ рецензента або оголошення рецензії (у разі відсутності рецензента);
- відповіді студента на зауваження рецензента.

Доповідь має містити: обґрунтування актуальності теми, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, методи, які були використані у ході дослідження, основні результати дослідження.

Захист кваліфікаційної роботи здійснюється з використанням презентацій.

Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуках та рецензіях, а також на запитання представників ЕК, які були поставлені у ході захисту.

При оцінюванні захисту кваліфікаційної роботи ЕК бере до уваги такі показники:

- якість кваліфікаційної роботи загалом (творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний та статистичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення кваліфікаційної роботи (науковий стиль викладення, грамотність, бібліографія);
- рівень виступу здобувача (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення);
- відгук керівника й оцінку роботи рецензентом.

7.11. Здобувачу, який не захищав кваліфікаційну роботу у визначений графіком термін з поважних, підтверджених документально причин, захист роботи може бути перенесений.

Після розгляду заяви ректором і прийняття позитивного рішення готується проєкт наказу про захист кваліфікаційної роботи за індивідуальним графіком.

7.12. Здобувачі, не допущені до захисту кваліфікаційних робіт, як і ті, що отримали незадовільні оцінки, відраховуються з університету з отриманням академічної довідки і правом одноразового повторного захисту кваліфікаційної роботи (з наступного навчального року) протягом трьох років після відрахування з МДУ (у період роботи Екзаменаційної комісії за відповідною освітньою програмою, згідно затвердженого графіку).

7.13. Після поновлення студента для захисту кваліфікаційної роботи, на першому засіданні кафедри приймається рішення, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему.

7.14. Поновлення до складу студентів МДУ для повторного захисту кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної Комісії у Маріупольському державному університеті, Положення про переведення, поновлення та вступ на паралельне навчання та Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Маріупольському державному університеті.

8. ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ

8.1. Кваліфікаційна робота підлягає перевірці на наявність ознак академічного плагіату за допомогою визначеного Університетом програмного продукту. Результати перевірки треба представити у вигляді довідки, яка відображає унікальність тексту кваліфікаційної роботи .

8.2. Відповідно до чинних нормативно-правових актів у сфері освіти у кваліфікаційній роботі не повинно бути будь-яких різновидів плагіату, зокрема:

- *привласнення авторства* – оголошення себе автором чужого оригінального наукового твору; видання під своїм ім'ям наукового твору, написаного з іншими особами без зазначення їх імен;
- *копіювання чужих матеріалів* у свою наукову роботу без внесення в запозичене жодних змін та без належного оформлення цитування;
- *представлення поєднання власних та запозичених аргумент*ів без належного цитування;
- *приховане некоректне запозичення* – включення у свою наукову роботу чужих матеріалів із внесенням незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них та ін.) та без належного оформлення цитування;
- *самоплагіат* – багаторазова публікація одних і тих самих наукових результатів, отриманих автором самостійно;

- *парафрази* – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту на основі заміни слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці, збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет;
- *компіляція* – створення значного масиву тексту шляхом копіювання чужих матеріалів з різних джерел без самостійного поглибленого дослідження проблеми, без внесення в них правок, посилань на авторів та «маскування» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

8.3. Перевірку кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату здійснює науково-педагогічний працівник випускової кафедри, який є відповідальним за проведення такої перевірки, та оформлює її результати за допомогою програмного продукту у формі короткого звіту подібності.

8.4. Виявлення факту академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здійснюється на етапі її подання на перевірку науковому керівникові.

8.5. У разі виявлення програмним продуктом у роботі більше ніж 50 % запозиченої інформації без належного оформлення посилань, робота за рішенням випускової кафедри може бути відхилена без права подальшого розгляду.

9. ЗБЕРІГАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

9.1. Порядок зберігання кваліфікаційних робіт, їх оприлюднення регулюються Стандартом вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка», затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України 04.03.2020 №382, Регламентом роботи Національного репозитарію академічних текстів (наказ МОН України від 04.07.2018 р. № 707).

Додаток 1

ПЕРЕЛІК
орієнтовних напрямів дослідження в межах кваліфікаційних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Економіка праці та персоналу»

1. Регулювання соціально-трудових відносин в умовах трансформації економіки.
2. Трансформація ринку праці України в сучасних умовах.
3. Трансформаційні процеси на міжнародному ринку праці.
4. Державне регулювання зайнятості населення в умовах трансформації ринку праці.
5. Механізми зниження безробіття в системі державного регулювання ринку праці.
6. Трудова міграція як чинник розвитку ринку праці України.
7. Державна політика зайнятості в контексті забезпечення трудоресурсної безпеки України.
8. Розвиток людського капіталу в системі забезпечення гідної праці.
9. Забезпечення гідної праці в системі управління персоналом.
10. Розвиток людського капіталу організації в умовах трансформації ринку праці.
11. Гнучкі форми зайнятості та їх вплив на ефективність використання персоналу.
12. Аналітичне забезпечення обліку робіт і робочих місць в організації.
13. Формування та розвиток кадрового резерву організації.
14. Оцінювання ефективності системи управління персоналом.
15. Забезпечення гендерної рівності в системі управління персоналом.
16. Інклюзивна зайнятість як складова сучасної кадрової політики.
17. Кадрове адміністрування в умовах цифрової трансформації організації.
18. HR-маркетинг як інструмент залучення та утримання персоналу.
19. Організація та підвищення ефективності діяльності служби персоналу.
20. Сучасні стратегії управління людськими ресурсами
21. Формування системи адаптації персоналу в умовах кризових викликів.
22. Управління брендом роботодавця в системі залучення персоналу.
23. Трансформація системи оплати праці в організації в умовах соціально-економічних викликів.
24. Модернізація системи ресурсного забезпечення системи управління персоналом.
25. Соціальна відповідальність бізнесу як складова сучасної системи управління персоналом.
26. Соціальна політика організації як інструмент розвитку персоналу.

27. Соціальний захист населення в умовах соціально-економічної нестабільності.
28. Нормування праці в системі підвищення ефективності трудової діяльності.
29. Сучасні методи оцінювання персоналу в організації.
30. Трансформація практик управління людськими ресурсами в умовах цифровізаційних викликів.
31. Інноваційні технології рекрутингу персоналу.
32. Управління робочим часом в умовах трансформації організації праці.
33. Розвиток систем мотивації персоналу в сучасних умовах.
34. Диференціація трудових доходів населення та механізми її регулювання.
35. Управління командами в системі розвитку людських ресурсів.
36. Модернізація системи управління охороною праці в організації.
37. Управління соціальною сферою організації: сучасні підходи та інструменти.
38. Управління трудовою поведінкою працівників в організації.
39. Формування та розвиток корпоративної культури організації.
40. Формування компенсаційної політики організації.
41. Управління талантами в сучасній організації.
42. Добробут персоналу (well-being) як складова кадрової політики.
43. Управління різноманіттям персоналу (diversity management) в організації.
44. Цифрові компетентності персоналу як фактор конкурентоспроможності організації.
45. Удосконалення системи управління талантами в умовах цифровізації та гібридного формату роботи.
46. Вплив впровадження штучного інтелекту (ШІ) на трансформацію ринку праці та вимоги до кваліфікації персоналу.
47. Економічна ефективність інвестицій у навчання та розвиток персоналу в галузі інформаційних технологій.
48. Формування та оцінка ефективності системи мотивації та стимулювання праці персоналу з високим рівнем професійного вигорання (на прикладі медичної, освітньої або соціальної сфери).
49. Адаптація та розвиток HR-стратегій підприємств в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення економіки.
50. Оцінка та підвищення рівня залученості персоналу як чинника зростання продуктивності праці.
51. Розробка моделі управління віддаленим персоналом та її вплив на баланс «робота-особисте життя» і організаційну культуру.
52. Аналіз регіональних особливостей формування попиту та пропозиції робочої сили: прогнозування дефіциту кадрів та розробка політики зайнятості.
53. Організація та економічне обґрунтування системи оцінювання результативності праці для фахівців інтелектуальної праці.

Додаток 2

Зразок заяви на затвердження теми кваліфікаційної роботи

Завідувачу кафедри _____
(назва кафедри)

Маріупольського державного університету

_____
(науковий ступінь, вчене звання, П1Б зав. кафедри)

здобувача вищої освіти освітньо-професійної програми

_____
(назва освітньо-професійної програми)

_____факультету
(назва факультету)

_____курсу
(курс)

денної/заочної форми навчання

_____
(ПІБ здобувача)

Заява

Прошу затвердити таку тему кваліфікаційної роботи: «_____» та призначити науковим керівником д.е.н., професора (к.е.н., доцента) .

« » _____ 2026 р. Підпис

Візи:

- наукового керівника

- гаранта ОП

Додаток 3

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРАЦІ

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

_____ _____ (підпис)
(ПІБ завідувача кафедри)

«__» _____ 20__р.

«ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Економіка праці та персоналу»

_____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)
Науковий керівник:

_____
(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання)
Рецензент:

_____
(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою_____
Секретар ЕК_____
«____»_____ 20__ р.

Київ – 202_

Додаток 4

АНОТАЦІЯ

Миколенко М.М. Розвиток міжнародної трудової міграції в умовах інтелектуалізації світогосподарського розвитку. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» ОПП «Економіка праці та персоналу». Маріупольський державний університет, Київ, 2026.

У роботі представлено результати вивчення теоретичних основ дослідження міжнародної трудової міграції в умовах інтелектуалізації світогосподарського розвитку та розробки науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення регулювання міжнародної міграції.

В роботі проаналізовано зміст і поняття міжнародної трудової міграції, досліджено проблематику міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації, охарактеризовано нормативно-правове забезпечення міжнародної трудової міграції. Робота містить систематизацію досвіду міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації, результати аналізу зарубіжного досвіду міжнародної трудової міграції та практик міжнародної трудової міграції в Україні. В роботі розроблено рекомендації щодо формування міграційної політики в Україні, удосконалення нормативно-правового забезпечення міжнародної трудової міграції в країні, а також запропоновано заходи щодо адаптації в Україні зарубіжного досвіду щодо розвитку міжнародної трудової міграції в сучасних умовах інтелектуалізації світогосподарського розвитку.

Ключові слова: міграція, міжнародна трудова міграція, міграційна політика, глобалізація, інтелектуалізація світогосподарського розвитку.

SUMMARY

Mykolenko M.M. Development of International Labour Migration in the context of the Intellectualization of Global Economic Development. – Qualification Thesis (manuscript).

Qualification thesis for the degree of higher education of the second (Master's) in Specialty C1 «Economics and International Economic Relations», Educational and Professional Program «Labour Economics and Personnel Management». Mariupol State University, Kyiv, 2026.

The research presents the results of studying the theoretical foundations of international labor migration in the context of the intellectualization of global economic development and the development of scientific and practical recommendations for improving the regulation of international migration.

The scientific work analyses the content and concept of international labor migration, examines the issues of international labor migration in the context of globalization, and describes the regulatory and legal framework for international labor migration. The master’s thesis contains a systematization of the experience of international labor migration in the context of globalization, the results of an analysis of foreign experience of international labor migration, and practices of international labor migration in Ukraine. The scientific work develops recommendations for the formation of migration policy in Ukraine, the improvement of the regulatory and legal framework for international labor migration in the country, and proposes measures for adapting foreign experience in the development of international labor migration in Ukraine in the current conditions of intellectualization of world economic development.

Keywords: migration, international labor migration, migration policy, globalization, intellectualization of global economic development.

Додаток 5

ЗМІСТ

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ 8
1.1. Зміст і поняття міжнародної трудової міграції 8
1.2. Дослідження проблематики міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації 18
1.3. Нормативно-правове забезпечення міжнародної трудової міграції ... 29
Висновки до розділу 1 37
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ 38
2.1. Вивчення вітчизняного досвіду міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації 38
2.2. Аналіз зарубіжного досвіду міжнародної трудової міграції 51
2.3. Практики міжнародної трудової міграції в Україні 60
Висновки до розділу 2 65
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СВІТОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ 67
3.1. Формування міграційної політики в Україні 67
3.2. Удосконалення нормативно-правового забезпечення міжнародної трудової міграції в Україні 72
3.3. Адаптація в Україні зарубіжного досвіду щодо розвитку міжнародної трудової міграції в умовах інтелектуалізації світогосподарського розвитку 77
Висновки до розділу 3 83
ВИСНОВКИ 85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 87
ДОДАТКИ 92

Додаток 6

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІДГУК
наукового керівника на кваліфікаційну роботу

здобувача _____
Тема кваліфікаційної роботи_____
_____
Науковий керівник _____
Актуальність теми _____
_____
_____
_____
_____
Об'єкт дослідження _____
_____
_____
_____
Характеристика теоретичного рівня, наявності самостійних розробок та практичного значення роботи _____
_____
_____
_____
_____
_____
Зауваження та недоліки_____
_____
_____
_____
Загальний висновок керівника _____
_____
_____
Науковий керівник _____ «____» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота переглянута.

Здобувач _____ допускається до захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії

Завідувач кафедри _____
_____ _____
(ПІБ) (підпис)

Додаток 7

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
здобувача освітнього ступеня «Магістр»

_____
(ПІБ)

На тему _____
_____
_____
Актуальність теми_____
_____
_____
_____
Самостійність розробки і пропозиції автора _____
_____
_____
_____
_____
Практичне значення роботи _____
_____
_____
_____
_____
Зауваження та недоліки_____
_____
_____
_____
_____
Загальний висновок _____
_____
_____
_____
_____
Рецензент _____
(ПІБ науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи,)
_____
_____

Підпис _____ «_____» _____ 202_ р.